

Pjesnik molitve

Sead Alić

Uz sonetni vijenac *Pred partiturom mora, objavljen u knjizi Samo s tobom ja sam ja*

"Plastična uljedost, plastičan pogled,
Plastičan plam smješka, plastična grimasa...
Umjetna ruža uved prečula maja
Sa razom parfema tone u zlata med.
S jeziku kupče i stupla plastika glave,
I prijetovnina i reva smršljena do kraja."

Strojekvi smo izigrali, svakodnevno u nama građe prilazne putove i novu signalizaciju. Oblikujući alat, oblikovali smo i ruku i osjećaj moći.

Kriličima kojima smo poletjeli dobiti smo i ushićenost progled djeteljstva prijenosa promicanja kraljolika pred očima, ali i želju da nešto zemljom, duboko doje ispod nogu, ne samo nadljeće, nego da se njome i vlada.

Ukrotili smo elektrone, onake kako ovirsko umiruje svoju ovisnost novim kolicičinama sredstva o kojem je ovise.

Počeli smo tražiti prekidače: za plač vlastog djeteta, argumente prijatelja, razgovore u kojima se ospasno približimo – razgovoru!

Skinali smo Svevišnjeg s neba i tamo poslali lišenku s ljudima u napuhanih vrećicama. Dali smo im i kamere da snime dokaz da je naš osjećaj nadmoći veći i od zemaljske kuge.

Pobjedili smo vrijeme: Jurimo već toliko brzo da ne stignemo doživjeti ono za što je potrebno vrijeme. Doživljaje odlazimo u fotografije. Dokumentiramo nedozivljeno.

U početku smo promatrali/gledali/proživljivali – kako bismo se snasli. Danas fotografiramo kako bismo imali opravljanje da ćemo to jednom i gledati i doživjeti. U novčarkama, na radnim stolovima, u mobitelima, na DVD-ima, u kompjutorima – nosimo fotografije naše djece, koja, već lagubrijeza na nas, na drugoj djeći propinju prahistorijsku tehnologiju batine, efikasnost sustava mađaškog udrživanja, uverljivost krvavih filmskih scena ili seks redicuram na silku/pozu.

Sakav novim zapuštanju nešto smo svoje prenijeli na nešto.

Naše je okop poput pustinjskog vjetra počelo izjednačavati sve na što bi naišlo. Počeli smo uzivati isključivo u prepoznatljivim oblicima.

Nekad je priroda u nama budila osjećaj uvrišenosti, danas neurednenosti. Osjećaj uvrišenosti danas je pojefnija, javlja se već kod svakog polučnika koji iz nečje glave pokuljava uči u ovo kameru.

Nekad smo se razlikovali po mirisima. Oni su bili otvorena knjiga naših erotičkih lutjana, naše svakodnevice:

posta, jela, grjanja, rada, druženja s bijarnama i životinja... Danas smo mireze zatvorili u Aladinovu čarobnu svjetiljku, isčekujući bado duho boce.

Prioziv smo otkidale, naprave za snažno i trenutno, nevideno brzo ispuštanje malih duguljastih metalnih strjela – metaka. Nismo pronali način da ne pacamo same na sebe, odnosno da ne zlorabimo vlastiti izum.

Nismo se upitali: Ako prilika čini kopova, što će onda

ka čine pistoli, top ili atomska bomba?

Zemlja nam je u početku bila majka. Odavno već više nismo početnici. Na izvorsku vodu polješili smo označe *brandu*, u pleniku smo ugradili virus autorskih prava; božje ikone u nama su odavno već eutanazirale potrebu za vjerom, na svaku smo stopu zemaljske kuge postavili oznaku – MOJE!

Civilizacija smo indijance, Katare, španjolske muslimane, Maye, Aboridžane... Na redu su Iračani, Kurdi...

U ukav to svjet donosi pjesme, Kileviću?

"Uklapljen u rovinj magičnosti svijete,
mora daba struji kroz to živje vrelo,
a kabao i ne bi od praha to tijelo
u kojem dute tek predabu dok lete."

Ne slazimo se najbolju u mnoštvu činjenica. One viši nisu dio magijske cjeline, povezanosti unutarjene i vanjskoga svijeta. Raspršene na naše različite organe percepcije, sortirane po vrijednosnim uzasima vladajućeg sustava vrijednosti – one nam se nude poput robe u megamarketu.

Švaka vrijeme i svaka sredina imaju svoje linije prodaje. To su staze što su ih odredili proizvođači. Slijedeći ih najdenostavije je doći do onih proizvoda koje nam prodavači poslože oko tih linija...

Pojednostavili smo povijest književnih nastojaša reducirajući je na neke linije, našlove, redove, sadržaje: romantizam, realizam, eksprezionizam...

Povijest je prilagođava obliku sadržaja knjige. Povijest postaje reducirano na oblike koji mogu stati u knjigu.

Sudjelujući jednom u sustavu raspodjele (postavši jednom brand, utjecajnu opciju, učenje dominantičnog utjecaja...) kulturna činjenica iz prostora živoga pretazi u okušinu povijesnoga. Ona postaje potrošenom, anakronizmom... ona postaje instrument razotkrivanja "neupućenih" nečlanova establiiranog sustava vrijednosti.

Ona je poput "iskoristene" žene – iskoristena i odbaćena, konzumirana, nizvježđena; o njoj ne govori (premda se za nju zna); ona je poput emocije kojoj se vršimo u tami blinderiamo intime.

Osnak kako je filozofija prognulla Boga sa svojih katedri, tako su svečulinski profesori književnosti emociju stavili na najniže grane svog patuljastog sustava vrijednosti. Bog je tako prepunut specijaliziranim hiperharhijama – emocija supanicama.

Kad se danas u hrvatskoj književnosti pojave riječi koje vole, bude i vjeruju, onda je to zrak za ubzum. Treba ih ignorirati, onako kako ignoriramo sve što dovodi u pitanje naš konzumarski sustav vrijednosti. Treba ih ignorirati onako kako ignoriramo žene koje volimo, Svevišnjega kojemu se u potazu molimo, dječju koja nas trebaju, nesreću koja se zbiha ispod našeg prozora.

Što će kritika Enesa Kileviću, pjesniku običnih riječi, opjevanje već ljubavi, odavno već napuštene mističke vjeće, pjesničku nježnosti, odraslog djeteta koje razumije male ljudje?

*"Ja – ito moru kapet, morem zamjenjujeno,
to dijete ito ne zna ni kako se zove,
ai na sve se ono imjekom zadeuze,
jer iz tib očju neho zamjenjeno
samo sebo gleda ne prestaje ni da.
Tu pripadnut stvemu, tu bliskat sa svime,
ne može nijedno ograničiti ime.
Kao mati znade reći: 'Istine gles
u meni progovoriti, prije, nego riječ'*

Ponavljajući se u vječnom krugu osobnosti" pjesnik u sebi uskrsava dječju naivnost kao miru u kojemu su sačuvani i vjera i nježnost i iskrenost i pravednost, i mnogo

toga drugoga što podnje godine društvenih uloga brišu iz osjećja.

Pobuna protiv odraslosti najnežnije je moguće iskazan bunt protiv svijeta instrumentaliziranih ljudi, protiv svijeta oslobodenog upravljenosti prema smislu.

Potencijalno i realizirano, riječ "zete i svete". Djetinjstvo misli bilo bi biti sadržano u svakom filozofskom političkom ili znanstvenom sustavu mišljenja. Kilević se poziva na ono što smo bili i što uvijek iznova zaboravljamo – poziva se na ono što moramo biti a protiv čega se drugoga uporno i uspiješno.

Put prema djetinjstvu misli put je prema prostoru u kojima nam je i bez znanja sve znamo. I bez teorije evidentno pjesnik je jasno što je u Istini, on zna.

Misao koja se sjeca svog djetinjstva zna koliko je bila povezana sa životom, koliko je preizvlažila iz srušala u svijetu, iz pokusaja razumevanja i samozurimanja.

Misri djetinjstva u misli, brana je instrumentaliziranja mišljenja za interes partije, korporacija, ratnohabskih ili mađaško-obavještajnih vlasta.

Bogu milo dijete je dijete božanskoga daha... to je biće koje živi u jedinstvu u Nezveznicima, u igri u svjetlu srca...

U tom svijetu može se misliti da "mislim ne zavlađuju tama". Logika je to srca, načelo cvijeta, misao zena, haiku bljesak... Mislenje je to koje u Istini sadržava i nadograđuje (ali ne prevlada) ono djetinje; mislenje koje u svjet unoši svijest i time ispunjava svoj misao.

*"Jer verba slobode ito je ima misao,
iako od sebe zapuštena jako,
jest sve u teme ispuniti regi misao –
zemljom ovom ići kroz svjetlo mrakom."*

Ozbiljenje slobode je zapušteno. Uspravan hod zemljom i unošenje razboritosti u odnosne mogućnosti je koja je uvijek tu. Razlikujemo se po tome jesmo li tu mogućnost privljaljili ili ne.

Sloboda, na pjesnički način mišljena, nije utemeljena u kategorikom imperativu, maksimi, odnosno volji, nije niti dio Objave ni suprotstavljanja Objavi. Sloboda je saznanjivajući istosnog oblika vlastog bisexovanja koje napetosti razumskog, sukobe egzistencijalnog, strasti ratničkog, sloboda na lakuću i mudrost postojanja onoga što simbolizira cvijet.

Sloboda se nudi kao na pladnju (osim kada je i sama ogradena logorskom žicom ili ideološkim zidovima jednodimenzionalnih jednosmjernih/ništačkih/niskostranskih medija).

Sloboda je tu omogućiti nam takav oblik samouverenosti, toliko unutarnje svjetla i takav oblik ponafanja, pred kojim bi i logorska žica trebala pogunti glavu. Pjesniku je misliti da ako ne možemo vježbati logorsku žicu, možemo i moramo porudit na sebi i svom življenju slobode.

Princip sile opć je zakon koji zagovara svaku mislicu produženu u puščanu cijev ili atomsku bojevu glavu. Amerika se trenutno ponaša u skladu s Kantovim kategorikim imperativom. Ona bi doista željela da opći zakon

esej

(kojeg će se i ona pridržavati) bude zakon isti za sve. Nesreća je samo to što je to zakon sile.

Amerika se danas, naravno, neće pozivati na prekoosanku logiku sreća, jer joj trenutno ide na ruku pravo jačega podignutog na razinu općega zakona (jer joj silno odgovara da se krije interpretacijom moralna razina problematike preslikava na medudržavne odnose).

Još manje bi joj odgovaralo biti odgovoran pred pjesničkim stihom koji ispravnosti vlastitog čina slobode utemeljuje u vlastitom (samo)propitivanju. (O slobodi se brini potroge, NGO-i, PR agencije, ideolozi, novinar...)

No negdje u dubini svijesti ikri suzna, danas još "suhada" misao da se koliko već sutra i monstrouzni sustavi morati ravnati ne po interesima korporacija, logici sile ili krivo interpretiranim načelima političke filozofije – nego da će morati osluškivati povijesnu sabranost u riječima pjesnika i začajnjenu u razložnosti svijeta.

Dijete je Kilević prižali velikom, opasanom, zastrazio-čem s puš katalici. Ne plasi se. Korporacije će sagnuti glavu, ili propasti!

*"Ne može se Bogu ograničiti – vjerom,
niti fiude – imenom, niti misli – perom."*

Ako uopće postoji, Istina prebiva u Neizrecivom. Ona je prije svake riječi. U njoj se jest ili nije. Riječ, ime ili definicija mogu je samo ograničiti, promašiti ili onemogućiti. Glas Istine prethodi riječi. Jer je tu često da se, kako Kilević zamjećuje – i razamije: Naš je komuniciranje sraz naših satelita (kojima je jedna strana uvijek u mraču): Neka tvoja riječ nešto moju, pa neka se dogovore...

Uzglas Istine ne samo da nismo siročadi svijeta nego smo do madrosti kojoj ne znamo početak ni kraj, ljeotope koji ushićuju dušu do boja, logične razložne povezanosti prema kojoj su ljudski silogizmi samo posadice za pretaknuće oceana.

Magjicki svijeta prebiva u nama dok smo dieca, u pjesnicima prije nego izgovore riječ, u slutnji Neizrecivog kojemu se približavamo našim ushtom puno više nego pojmovnim odredjenjem...

Skladistički duh mora znati što ulazi u okvirne kojega pojma. Nacionalni duh mora definirati kojim se riječima uputiti u kojima ne, služiti. Znanstveni duh po prirodi stvari groži se svakog pokusaja promišljanja cjeline izvan konteksta slaganja lego-kockica znanstveno provjerena (a često tako kratotrajnih) znanstvenih istina (čime dolazi-do zbirna a ne Cjeline).

*"Budi to ito jes – to bit si dužan.
Što ti vrijedi fisi – od sjeda gija
kad je bez ſipote i bez osjećaja?"*

U svijetu ponavljanja, u kojemu "tude sjene uskađu u stopu", nema odustajanja. U bivanju onim što se biti mora, ponavljanje je – koje vodi sreću.

Covjek je ono što bijaže biti, ono što je dužan biti. Osuden na stari put bivanja, ponavljanja, cikluse i preporede, covjek je putnik koji se prilagođava smjeni dana i noći i koji od te smjene uđi; covjek je naduša misao koja se pokukava prilagođiti mudrosti ponovnog rođenja cvjetja, stvarima koje su toliko svakodnevne i bliske da ih i ne zamjećuju.

Strah pjesnika strah je od praznine, ravnodušnosti, ispraznog prolaska kroz vrijeme – strahu od gubitka osjećaja, potrebe i mogućnosti da se hiljastički dočini dubina tubitka. Strah je od starosti bez ispunjenja, strah od smrti bez ljubavi (bez ruke u ruci).

"Bez ljepote i bez osjećaja" sijedo lice starosti svjedoči o promašenosti. Bore nas, propovijedao je Benjamin, podsjecaju da su ljudi dotazili, ali da nas nije bilo... Starost je

kriterij i pokazatelj. Ako iza nas ostaje samo dobro koje činimo drugima – starost bi morala biti približavanje počinjućoj smrti.

Pjesnik sugerira potrebu razlikovanja misli uspješnih od punjne poetičke misli. I dok prva skočnava u moći, krinkama, izvanskom slijaju, hladnom tonu, praznini, lažnoj mimočini, plastičnosti, uljedenosti pogleda smješka i grimase – poetsko ljudsko (poetička puna misao) ne razdvaja se od osjećaja.

Ukorijenjena u onom djetinjstvu, misao (samo)-propitujte svoju smislenost propitivanjem ishodišta. Instrumentalizirana misao pripada svijetu krinke i vanjskoga slijaju. Autentična misao grije iznutra.

Poetičko nadlaženje subjekt-objekt relacije pjesnik vidi u odustajanju od riječi kojima se služi kao sahovskim figurama. Premjehanja, preimenovanja, arhiviranja i katalogiziranja do su rada službenika za skladitežnje podataka čijim riječima "ni dojmljiv glas glumaca neće vratisi povjerenje".

Ne bi se Descartes slozio s Kilevićem, ali ni Kilević s velikim matematičarom koji je preciznost i instrumentabilnost broja pokušao unijeti na pojasnju. (Kao da istovremeno nije bio nesvjetan pokusaj da čovjek ustroji kao "racionalno" i gotovo matematički spoznatljivo-predvidivo biće – instrument utiskivanja branda zvanog racionalni pojam u živo tkivo svijeta.)

Pojmovni svijet može samo žigosati. Pa ipak i mi i žig pripadamo tomu svijetu, a ne on nama.

Na sličan način Kilević razlikuje glazbu koja je samo "nakit uhu" od praizvora sve glazbe – prirodne same. I dok će se "nakit uhu" povremeno pretvarati u ratne koračnice (glazbu mržnje i razdora) – priroda nas kroz riječ pjesnika retorički pitá: "Ima li slavuju što sišu opjeva".

*"Od molitve ruke koja molé – deye,
Častin, rice što misli – njerežnjim postaje."*

Dubina istine koju nam Neizrecivo nudi svojim simboličkim oblicima rada u pjesniku osjećaj povjerenja i mira. Nijedan slavuj nikada nije opjevao sliku koja je unesličila svijet. Često ga može samo čuti, ali ne i vidjeti. Ljetopis njegova pjeva teško je staviti u krletku nota, jednako onako kako je Bogu nemoguće ograničiti vjeron ili misli perom.

Na putu prepoznavanja života kao simbola Neizrecivog i Nedokucivog – Svečinsneg – pjesnik prevremeno odnose i uspostavlja svoj vrijednosni sustav. Ona pada načice pred veličanstvom i ljetopom prinade. I najčešće glazba vrhunskih umjetnika (nagrada pjeskom koji poput pjesaka pljuju dvorancu) samo je slavlje čovjeka neusporedivo sa snagom, ljetopom, prirodnostu, dubinom i simbolikom slavujeva pjeva.

Sve liturgije svih vjera samo su ljudski pokusači slavljenja Neizrecivog, pokusaj koji često izrasta u krletku u koju se pokušava zavrtići i za sebe čuvati ideja Onoga čemu smo pripadamo kako ne neznatni djelići.

Pjesničko igranje perom, ta lakota bilježenja, dječja naivnost i pristupačnost svakoga stiha – simboli su ljetope svijeta od kojeg moramo učiti. Pero tako "struji s plimom, s galabovim krišom", jedri poput srca čitatelja "djecjom vje-rom nadahnuto".

Sila i grijev su pripadaju svijetu. Oni su proizvedci topovskih cjevi u ljudskim dušama. Njih nemaju u drhtaju zvijezda niti su prepoznati u borbi životinja za opstanak. Postoji samo sličnost koju koristimo kao opravdanje:

Okudak čovjeku taj osjećaj moći, ta sila i grijev koji izazivaju ratove, prevaruju djece u krvnike i žrtve, a čovjek smještaju na poprištu ratova, koliko god on bježao ili pokušavao biti negdje drugdje.

Što to čovjeku tjeraj osjećaj veličanstvenosti same obične, ljudske, telesne topline, koja tako obična a tako čudesna struji ljudskim tjeleom. Nismo li građeci štitove zazidali u sebi mnoge osjećaje koje još jedino pjesnici molitve (medu kojima je Kilević srcu nam najbliži) mogu buditi u nama. ■

